

Универзитет у Београду
Факултет политичких наука
Наставно-научно веће

Одлуком Наставно-научног већа Факултета политичких наука од 30. јуна 2022. године именована је Комисија за преглед и оцену докторске дисертације Иве Бубања под насловом *Стратешко уоквиравање у извештавању о кризним ситуацијама у програмима телевизија са националном фреквенцијом у Србији*. Након прегледа рада, Комисија у саставу др Данка Нинковић-Славнић, доцент Универзитета у Београду - Факултета политичких наука, др Александар Митић, научни сарадник Института за међународну политику и привреду у Београду и проф. др Синиша Атлагић, редовни професор Универзитета у Београду - Факултета политичких наука као ментор, подноси Наставно-научном већу Факултета следећи

Извештај
о прегледу и оцени докторске дисертације

1. Основни подаци о кандидату и дисертацији

Ива Бубања рођена је у Београду 11. јула 1989. године где је завршила основну и средњу школу. Основне академске студије на смеру за новинарство и комуникологију Факултета политичких наука Универзитета у Београду уписала је 2008. године. Дипломирала је 2012. године са просечном оценом 9.20. Исте године уписала је последипломске мастер студије комуникологије. Положивши испите (са просечном оценом 9.5) пријавила је завршни мастер рад на тему *Рекламе у београдској дневној штампи септембар-октобар 2013. године* коју је одбранила 2014. године са оценом 10. Докторске студије културе и медија уписује на Факултету политичких наука Универзитета у Београду 2015. године.

Ива Бубања запослена је на Београдској академији пословних и уметничких струковних студија у звању асистента од 2017. године. Претходно је, од 2015. године, на

истој високообразовној институцији била ангажована као сарадник у настави. Обавља функцију секретара Катедре за правне и социолошке науке и сарадник је *Студентског магазина* - гласила ове институције. Поред тога, ангажована је у организацији међународне конференције BELECON и држи студентске радионице на тему пословне кореспонденције.

Учесник је бројних семинара попут:

- *9th Graduate Spring School & Research Conference on Comparative Media Systems*, co-organized with the ECREA CEE Network, Comparing Post-socialist Media Systems, IUC, Dubrovnik (April 2021);
- *Предузетничко новинарство*, Медијски програм за југоисточну Европу, Фондација Конрад Аденауер (2015);
- *Одговорно извештавање о темама насиља у породици, дискриминацији, ратним злочинима и организованом криминалу*, Београдски центар за људска права (генерација 2010/2011);

Ауторка је и коауторка више од 30 научних радова у домаћим и иностраним научним часописима и зборницима радова.

Списак објављених радова:

- **Bubanja, I.** (2022). Društvene mreže kao mesto sastanka zelenih kompanija i odgovonih kupaca. *XVIII Međunarodna konvencija o kvalitetu - JUSK ICQ 21* (8-10. jun 2022). Knjiga apstrakata. Beograd (Srbija), str. 35, ISBN: 978-86-89157-19-2;
- Vidas - Bubanja, M., **Bubanja, I.** (2022). Prilagođavanje nestabilnom poslovnom okruženju – kreiranje otpornih kompanija. *XVIII Međunarodna konvencija o kvalitetu - JUSK ICQ 21* (8-10. jun 2022). Knjiga apstrakata. Beograd (Srbija). str. 32, ISBN: 978-86-89157-19-2;
- Видас-Бубања, М., **Бубања, И.** (2022). Изазови савременог дигиталног пословног окружења, *BELECON – Business, economy, law, education conference* (2-3. јун 2022). Knjiga apstrakata. Beograd (Srbija), str. 61, ISBN: 978-86-7169-623-4, COBISS. SR-ID: 66609161;
- Vidas-Bubanja, M., Bogetić, S., Bešić, C., Kalinić, Z., **Bubanja, I.** (2022). New knowledge and skills for the digital age. *XII International Symposium ENGINEERING MANAGEMENT AND COMPETITIVENESS - EMC 2022* (17-18th of June 2022)

Proceedings. Zrenjanin (Serbia), p. 31-39; ISBN: 978-86-7672-353-9, COBISS.SR-ID 68068873;

- **Bubanja, I.**, Vidas-Bubanja, M. (2022) Managing trade transactions in the COVID era: The rise of e-commerce. *JOURNAL OF ENGINEERING MANAGEMENT AND COMPETITIVENESS (JEMC)*, VOL.12, NO.1, Zrenjanin (Serbia): Technical faculty Mihajlo Pupin of the University of Novi Sad, p. 20-34, UDC: 004.738.5:339, ISSN 2217-8147 (Online);
- **Bubanja, I.** (2021). Strateško uokviravanje na televiziji: Izveštavanje o migrantskoj krizi u Srbiji 2015. godine. *Godišnjak Fakulteta političkih nauka*, Beograd: FPN, str. 35-59, ISSN: 1820-6700, COBISS.SR-ID: 145774604;
- Bogetić, S., Vidas-Bubanja, M., **Bubanja, I.** Antić, Z. (2021). Podaci i njihova sigurnost kao osnova savremene digitalne ekonomije. *XVII Evropska nedelja kvaliteta JUSK ENK 2021* (4-5. novembar 2021), Zbornik radova ENK 2021, Beograd: JUSK i UASQ, str. 75-93. ISBN: 978-86-89157-17-8; COBISS.SR-ID 49613321;
- Bogetić, S., Vidas-Bubanja, M., **Bubanja, I.** (2021). Innovation Systems the Basis for Post-Pandemic Economic Growth *XI International Symposium Engineering, Management and Competitiveness 2021 (EMC 21)* (18-19th June 2021), Proceedings, Zrenjanin (Serbia): Technical Faculty „Mihajlo Pupin“ the University of Novi Sad, p. 201-206; ISBN: 978-86-7672-345-4; COBISS.SR-ID 40559881;
- Vidas-Bubanja, M., **Bubanja, I.** (2021). Saradnja u digitalnim uslovima poslovanja preduslov za postizanje konkurentnosti i poslovne izvrsnosti. *XVII Međunarodna konvencija o kvalitetu - JUSK ICQ 21* (9-11. jun 2021). Zbornik radova Beograd: JUSK, str. 71-79. ISBN: 978-86-89157-16-1; COBISS.SR-ID 402132257;
- **Bubanja, I.** (2021). Koncept proaktivnog kupca kao osnova konkurentnosti savremenog preduzeća. *XVII Međunarodna konvencija o kvalitetu - JUSK ICQ 21* (9-11. jun 2021). Zbornik radova, Beograd: JUSK, str. 108-113. ISBN: 978-86-89157-16-1; COBISS.SR-ID 402132257;
- Видас-Бубања, М., Поповчић-Аврић, С., **Бубања, И.** (2020). Утицај климатских промена на развој глобалне економије, *Економски видици*, Београд: Друштво економста Београда, бр. 3-4, стр. 171-186, ISSN 0354-9135; UDK-33; COBISS.SR-ID 116154887;

- **Бубања, И.** (2020). Значај присуства на друштвеним мрежама за унапређење пословања домаћих предузећа, *Весник*, Београд: Академија пословних и уметничких струковних студија, бр.1-2, стр. 83-95, ISSN: 2683-5878.
- **Bubanja, I.** (2019). Kvalitet poslovnog okruženja – osnova za razvoj meke moći Srbije. *Tehnika - kvalitet IMS, standardizacija i metrologija*, V, Beograd: Savez inženjera i tehničara Srbije, str. 733-740, ISSN 2334-7368, UDC: 327(497.11), DOI: 10.5937/tehnika1905733B, COBISS:SR-ID 2527490.
- Vidas-Bubanja, M., Popovčić-Avrić, S., **Bubanja, I.** (2019). The challenges of digital economy development in south-east European countries. *EMAN 2019 – Economics & Management: How to cope with disrupted Times*. Selected Papers of The 3rd Conference on Economics and Management. Ljubljana (Slovenia) p. 107-117, ISBN 978-86-80194-19-6, ISSN 2683-4510, COBISS.SR-ID 281241612, DOI: <https://doi.org/10.31410/EMAN.S.P.2019.107>
- Vidas-Bubanja, M., Bogetić, S., **Bubanja, I.** (2019). Digital platforms – the new infrastructure for sharing economy. *IX International symposium Engineering management and competitiveness (EMC)* (21-22th June 2019) Proceedings, Zrenjanin: TF Mihajlo Pupin, p. 171-176, ISBN: 978-86-7672-321-8;
- Vidas-Bubanja, M., Bogetić, S., **Bubanja, I.** (2019). International standards – an important component of a successful digital transformation of the national economy. *Journal of Engineering Management and Competitiveness (JEMC)*. Vol. 9, No.1, Zrenjanin: TF Mihajlo Pupin, p. 72-81, ISSN: 23334-9638 (print), UDC: 005.7:004.9.
- **Bubanja, I.** (2019). Kvalitet poslovnog okruženja kao determinanta meke moći, *The 16th International Convention on Quality –UASQ 2019* (4-6th June 2019). Proceedings, Beograd: JUSK, str. 78-82; ISBN 978-86-89157-13-0; COBISS.SR-ID 276741132.
- Vidas- Bubanja, M., **Bubanja, I.** (2019). Globalizacija 4.0 – Novi kvaliteti i novi izazovi. *The 16th International Convention on Quality –UASQ 2019* (4-6th June 2019). Proceedings, Beograd: JUSK, str. 66-72, ISBN 978-86-89157-13-0; COBISS.SR-ID 276741132.
- **Bubanja, I.** (2018). Meka moć kao instrument za poboljšanje položaja Srbije u međunarodnom okruženju, *Tehnika*, Oblast: kvalitet standardizacija i meterologija, VI,

Beograd: Savez inženjera i tehničara Srbije, str. 882-889, ISSN 2334-7368, UDC:62(062.2) (497.1), COBISS:SR-ID 2527490;

- Vidas - Bubanja, M., Popovčić - Avrić, S., **Bubanja, I.** (2018). The Role of the Woman in the Creation of Knowledge for the Fourth Industrial Revolution. *Fourth International Scientific Conference – Knowledge-Based Sustainable Economic Development - ERAZ 2018* (June 7. 2018), Sofia (Bulgaria), Conference Proceedings published by Association of Economists and Managers of the Balkans (Belgrade), p. 513-520. ISBN 978-86-80194-12-7, DOI:10.31410/eraz.2018.513;
- **Bubanja, I.** (2018). Uticaj meke moći na konkurentnost privrede. *The 15th International Convention on Quality – UASQ 2018* (5-7th June 2018). Proceedings, Beograd: JUSK - European organization for quality and Faculty of mechanical engineering University of Belgrade, str. 29-32, ISBN 978-86-89157-11-6; COBISS.SR-ID 264585996.
- Vidas-Bubanja, M., **Bubanja, I.** (2018). Digitalna konkurentnost savremenog preduzeća. *The 15th International Convention on Quality – UASQ 2018* (5-7th June 2018). Proceedings, Beograd: JUSK - European organization for quality and Faculty of the mechanical engineering University of Belgrade, str. 7-12; ISBN 978-86-89157-11-6; COBISS.SR-ID 264585996.
- **Бубања, И.** (2017). Питање Е-отпада у концепту одрживог развоја. *Међународни научни скуп ИОР-ЕДА 2017: Изазови одрживог развоја - економски и друштвени аспект* (новембар 2017), Зборник радова, Косовска Митровица, стр. 217-228, ISBN 978-86-80127-85-9, UDC: 628.54.
- **Bubanja, I.** (2017). Prisustvo na društvenim mrežama kao uslov konkurentnog tržišnog poslovanja, *14th International Convention on Quality - USAQ 2017* (5-7 June 2017). Zbornik radova. Beograd: JUSK - European organization for quality and Faculty of mechanical engineering University of Belgrade, str. 135-140. UDC:316.4;004, ISBN 978-86-89157-09-3; COBISS.SR-ID 236029196.
- Vidas-Bubanja, M., **Bubanja, I.** (2017). Konkurentno poslovanje digitalnog preduzeća. *14th International Convention on Quality - USAQ 2017* (5-7 June 2017). Zbornik radova. Beograd: JUSK - European organization for quality and Faculty of the mechanical engineering University of Belgrade, str. 119-124. UDC: 004.5; ISBN 978-86-89157-09-3; COBISS.SR-ID 236029196.

- Vidas-Bubanja, M., **Bubanja, I.** (2017). The importance of ICT for the competitiveness of tourism companies, *The Second International Scientific Conference - Tourism in function of development of the Republic of Serbia* (1-3. June 2017). Proceedings. Vrnjačka Banja: Faculty for hotel management and tourism University of Kragujevac, str. 470-489. ISBN 978-86-89949-21-6, ISBN 978-96-89949-22-3, COBISS.SR-ID 235135756.
- Vidas-Bubanja, M., **Bubanja, I.** (2017). The Challenge of going digital, *Journal of Engineering Management and Competitiveness (JEMC)*. Zrenjanin: TF Mihajlo Pupin, Vol. 7, No.2, p. 126-136, ISSN 2217-8147, UDC:004: 339.137.2 (online);
- Vidas - Bubanja, M., **Bubanja, I.** (2016). The high quality and sustainability as characteristics of doing business in digital connected world. *International journal of advanced society: JUSK*, NO. 2, Vol. 44, p. 7-12, UDC:658.5; ISSN 2271- 815;
- **Bubanja, I.** (2016). The role of digital media in creation of high-quality products. *International journal of advanced society: JUSK*, NO. 2, Vol. 44, p. 33-38, UDC:658.5; ISSN 2271- 815;
- Vidas - Bubanja, M, **Bubanja, I.** (2016). The future of digital economy in some SEE countries (Case study: Croatia, Macedonia, Montenegro, Serbia, Bosna and Herzegovina). *39th International convention MIPRO 2016* (30.05. – 03.06.2016). Opatija (Croatia), p. 1780-1785, ISBN 978-953-233-087-8, ISSN 1847-3935;
- **Bubanja, I.** (2016). The social marketing as prerequisite for the competitiveness of SEE companies. *39th International convention MIPRO 2016* (30.05. – 03.06.2016). Opatija (Croatia), p. 1817-1821, ISBN 978-953-233-087-8, ISSN 1847-3935;
- Vidas-Bubanja., M., **Bubanja, I.** (2015). Competitive management strategy for print media advertising activities. *Journal of Engineering Management and Competitiveness (JEMC)*, Vol. 5, NO 2, str. 68 – 76, ISSN: 2217-8147, COBISS. SR - ID 268908551;
- **Бубања, И.** (2015). Примена дигиталних техника промоције као основа за праћење конкурентности домаћих предузећа. *УКСП-ИС 2015: Унапређење конкурентности српске привреде као оквир и подстицај инвестирања у Србији* (новембар 2015). Зборник радова, Косовска Митровица, стр. 409 – 421, ISBN 978-86-80127-75-0, COBISS.SR-ID 219953932;

- **Bubanja, I.** (2015). Značaj prisustva na mreži za revitalizaciju domaćih preduzeća, *X Skup privrednika i naučnika SPIN'15 - Inovativna rešenja operacionog menadžmenta za revitalizaciju privrede Srbije* (5-6. novembar 2015), Zbornik radova, Beograd: FON, str. 495 – 502, ISBN 978-86-7680-320-0, COBISS.SR-ID 218669580;
- Vidas - Bubanja., M., **Bubanja, I.** (2015). ICT as prerequisite for economic growth and competitiveness – Case study print media industry. *Journal of Engineering Management and Competitiveness (JEMC)*, Vol. 5, No. 1, str 21 -28, UDC: 004:339.137.2, ISSN 2217 – 8147 (online);
- Vidas - Bubanja, M., **Bubanja, I.** (2015). Internet challenges for print media advertising practice – case of Belgrade daily newspapers. *38th International convention on information and communication technology, electronics and microelectronics (MIPRO)* (May 25-29. 2015). Proceedings. Opatija (Croatia), p. 1751 – 1756, ISSN 1847 – 3938, ISBN 978 – 953 – 233 – 083 – 0;
- **Бубања, И.** (2014). *Штампани медији у савременој рекламној пракси.* Монографија. Initium. Београд: Задужбина Андрејевић, стр. 1-73.

Веће научних области правноекономских наука Универзитета у Београду, на седници одржаној 24. 12. 2019. усвојило је пријаву докторске дисертације Иве Бубања под насловом *Стратешко уоквиравање у извештавању о кризним ситуацијама у програмима телевизија са националном фреквенцијом у Србији*. Дисертација садржи 299 страна стандардног формата са насловним странама, резимеима и прилозима, од чега је 268 страна основног текста и 20 страна на којима је списак коришћених извора (укупно 444 извора). Дисертација је технички у потпуности уређена према *Упутству о облику и садржају докторске дисертације која се брани на Универзитету у Београду* прописаном од Универзитета у Београду 2019. године.

Дисертација *Стратешко уоквиравање у извештавању о кризним ситуацијама у програмима телевизија са националном фреквенцијом у Србији* подељена је у три дела. Први део чине Увод и поглавље Медији и политички процес. Други део обухвата шест поглавља - Симболичка политика, Уоквиравање, Стратешко уоквиравање, Кризне ситуације, Хипотетички оквир истраживања и Методолошки оквир истраживања. Трећи део дисертације чине три поглавља - Анализа прве студије случаја: Парада поноса у

Београду 2010. године, Анализа друге студије случаја: Избегличка криза и Балканска рута 2015. године и Анлаиза треће студије случаја: Бесправно рушење објеката у градској четврти Савамала у Херцеговачкој улици у Београду 2017. године – Криза у Савамали), као и Дискусија, Закључак и Литература. Сва поглавља ће бити детаљно описана у наставку овог Извештаја.

У Уводу кандидаткиња пише о значају истраживања симболичке политике у Србији и даје кратак приказ улоге масовних медија у политичкој комуникацији у Србији позивајући се на релевантна савремена истраживања о овој теми. У другом поглављу кандидаткиња пише о улози медија у либералној демократији, симбиози политичке и медијске сфере и стање у савременој новинарској професији у земљама либералне демократије. Ауторка указује на изазове са којима се суочава савремена новинарска професија, као и на специфичности у извештавању које носи телевизијско новинарство. У оквиру овог поглавља дефинисани су предмет и проблем истраживања, као и теоријски оквир. У трећем поглављу даје се приказ теоријских сазнања о симболичкој политици и указује на значај идеја и идеологија као фактора у изградњи симболичке политике. Четврто поглавље представља детаљан приказ теорије уоквиравања са фокусом на карактеристике медијских оквира. У петом поглављу представљен је поступак тзв. стратешког уоквиравања и указано је на разлике између медијских и стратешких оквира са фокусом на тзв. оквир игре и оквир сукоба као најчешће видове стратешких оквира. У шестом поглављу кандидаткиња се бави појмом «кризна ситуација» и даје приказ основних карактеристика медијског извештавања у вези са кризним ситуацијама. У седмом поглављу представљен је хипотетички оквир истраживања, а у наредном, осмом поглављу методолошки оквир истраживања. У деветом, десетом и једанаестом поглављу дате су детаљне дескрипције медијског извештавања у вези са конкретним кризним ситуацијама у Србији. Садржај ових поглавља укључује и анализу политичког, друштвеног и медијског контекста кризе, као и анализу јавног дискурса. У овим поглављима су презентовани резултати истраживања у оквиру сваке студије случаја - узорак обухвћен истраживањем, карактеристике стратешких оквира, преглед и анализа субјеката и актера, анализа одређених језичких аспеката који су упућивали на стратешку обојеност прилога. У дванаестом поглављу извршено је поређење резултата добијених истраживањем у конкретним студијама случаја и интерпретација резултата истраживања у теоријском

контексту симболичке политике. У овом поглављу је извршена провера полазних претпоставки у истраживању и дати су одговори на постављена истраживачка питања. У Закључку се образлаже како истраживање стратешких оквира може да допринесе разумевању политике у Србији и симболичке политике као специфичног вида политичке комуникације. Детаљан списак извора коришћених за потребе израде дисертације дат је у одељку Литература.

Докторска дисертација Иве Бубање представља опширну анализу медијског извештавања о кризним ситуацијама на телевизијама са националном фреквенцијом у Србији. Кандидаткиња је за потребе израде дисертације користила актуелну домаћу, регионалну и, највећим делом, инострану литературу из ове области.

У складу са одговарајућим правилницима Универзитета у Београду и Факултета политичких наука, рад је прошао проверу оригиналности, о чему је ментор поднео одговарајући Извештај.

2. Предмет и циљ дисертације

Истраживачки оквир у који кандидаткиња ситуира истраживање на предложеној тему тиче се процеса легитимизације као димензије политичког процеса у који су медији укључени. Фокус је на активностима тзв. производње пристанка грађана којима, на плану симболичке политике, владајуће елите остварују доминацију у друштву. Циљ који је кандидаткиња поставила у истраживању је да се, на примеру извештавања медија у Републици Србији, утврди да ли се и на који начин извештавањем медија о кризним ситуацијама доприноси томе да се грађани придобију да прихвате поглед на свет владајуће елите као општи и природан, неупитан.

Кандидаткиња у раду полази од анализа ранијих истраживања да је улога медија у изградњи легитимитета у вези са усвајањем језика који се, осим породице и школе,

преноси и посредством медија. Уз помоћ њега се појединци позиционирају у низу друштвених односа међу којима су неки и политички. Будући да се појединци позиционирају у оквирима система језика, владајуће групе обраћају посебну пажњу на језик који се користи у друштву. Усвајање политичког погледа на свет кандидаткиња своди на усвајање идеологије и полази од тога да прихватајући то како су у медијима представљени други око њих, појединци се «уграђују» у слике света које медији популаришу и које су им на располагању, а доминантну идеологију не доживљавају као наметнуту.

У анализи процеса формирања, ширења и конкуренције различитих представа које одређују смисаони оквир перцепције друштвене реалности, кандидаткиња се одређује за појам симболичке политике. Она га разуме као делатност у чијој су основи продукција одговарајућих начина интерпретације друштвене реалности и борба да се ове интерпретације учине доминантним. Другим речима, за симболички елемент политике узима се оно, што политичке елите интенционално креирају рачунајући да може да утиче на свест људи.

У својству инструмената анализе и описа поља симболичке политике кандидаткиња узима категорије дискурса и тзв. фрејма (оквира) који спадају у низ термина којима се у друштвеним наукама описује симболичка функција друштвено конструисаног смисла, уз „идеје“, „представе“, „наратив“ итд.

Оквири вести (енг. news frames) развијају се у новинарској пракси коју кандидаткиња, ослањајући се на раније теоријске налазе, разуме као одабир извора и селективно коришћење коментара с циљем да се „конструише“ прича. У складу с тим, предмет истраживања ове докторске дисертације је *симболичка политика која се реализује кроз стратешко уоквиравање („framing“) у домаћој медијској пракси.*

Процес одабира, наглашавања и потискивања информација у други план резултат је сложеног низа људских интеракција који укључује уреднике и новинаре који подстичу позивање на одређене изворе и низ професионалних извора попут политичара и стручњака за односе с јавношћу који настоје да се промовишу.

Полазећи од тога да у савременим демократијама долази до институционализације односа на линији новинари-политичари и раста индустрије односа с јавношћу, ове сфере се преплићу и граде својеврсну симбиозу која значи да вести настају из заједничког

дискурса новинара и политичара која се назива и „стратешким схватањем политике“. Кандидаткиња за основни циљ истраживања узима проверу ових закључака у случају извештавања медија у кризним ситуацијама у Републици Србији полазећи од налаза да су медијске слике о њима подложне политичким утицајима.

У раду се поставља истраживачко питање – *са којим циљем и на који начин, новинари приликом извештавања о кризним ситуацијама користе стратешке оквире као вид производње симболичких форми у домаћој медијској пракси*. Одговори на наведено питање захтевали су да се установе карактеристике кризних ситуација, аспекти извештавања, али и одлике самих стратешких оквира које су медији користили током извештавања о кризи.

Кандидаткиња својом анализом указује на карактеристике активности домаћих медијских радника који «уоквирују» теме и догађаје у кризним ситуацијама и указује на елементе формираних оквира. Таква врста сазнања може допринети бољем разумевању медијских садржаја, али и бити полазиште за покушај промене устаљених, политички обојених, интерпретативних оквира и новинарских рутина које постају све доминантније у домаћој медијској пракси.

За потребе дисертације анализирани су примери из праксе, а ради свеобухватног приступа коришћене су три студије случаја. Студија случаја уобичајена је метода истраживања када је реч о разматрању медијског извештавања о кризним ситуацијама. У случају истраживања спроведеног за потребе израде ове докторске дисертације одабране студије случаја су обухватиле медијско извештавање о кризним ситуацијама које се разликују по врсти, форми, учесталости и трајању.

Кандидаткиња је спровела истраживање које је обухватило рад четири телевизије са националним покривањем у Републици Србији - три комерцијалне телевизије и Радио-телевизију Србије као јавни медијски сервис. Све три студије случаја обухватиле су дневно-информативне емисије, али и друге медијске формате којима су грађани обавештавани о кризним ситуацијама. Укупно је анализирано 1.566 прилога од којих је 996 подвргнуто детаљној анализи садржаја.

3. Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању

На основу предмета истраживања и постављеног истраживачког питања, али и утврђеног циља истраживања, дефинисана је општа хипотеза - *Стратешким уоквиравањем вести о кризним ситуацијама, телевизије са националном фреквенцијом у Републици Србији доприносе реализацији официјелне симболичке политике.* Претпоставку у горенаведеном исказу кандидаткиња Бубања темељи на чињеници да се у кризним ситуацијама владајући политички субјекти јављају као доминантни извори информација на које се ослањају медији. Они имају улогу тзв. примарног дефинитора ситуације у друштву у целини или у појединим областима друштвеног живота што им омогућује да пруже прву интерпретацију и карактеризацију догађаја. Тако се, кроз бројне симболички обојене елементе, најчешће стратешке оквири, ради на обезбеђивању политички пожељне слика реалности и реализацију симболичке политике.

Зарад лакше операционализације истраживања, тестирано је и шест помоћних хипотеза. Прва помоћна хипотеза гласи: *У обликовању кризног наратива, новинари се користе информацијама које су добили од официјелних извора, уз помоћ којих граде политички пожељну представу о кризи којом се одржава „status quo”.* Претпоставку да коришћење званичних извора са собом обично носи једнострану слику о догађају, кандидаткиња проверава испитујући учесталост појављивања политичких субјеката на власти као извора информација, односно субјеката (оних који износе ставове) у анализираним медијским прилозима, као и начин интерпретације њихових изјава.

Друга и трећа помоћна хипотеза заснивају се на раније установљеној подели медијских оквира (Benford & Snow, 2000) на дијагностичке, прогностичке и мотивационе оквири и гласе:

Хп2: Поједностављену слику о кризној ситуацији новинари стварају користећи се дијагностичким стратешким оквирима и

Хп3: Да би понудили решења кризне ситуације и формирали дистанцу према екстремним ставовима о кризи политички актери дају изјаве које новинари представљају кроз прогностичке стратешке оквири.

Проверу ових претпоставки кандидаткиња је вршила истраживајући карактер стратешких оквири који су пласирани у анализираном узорку и идентификујући

симплификовани приказ стварности и екстремне ставова о кризним ситуацијама. Подаци су након тога укрштани и додатно анализирани.

Четврта помоћна хипотеза гласи - *Новинарска рутина у извештавању о кризним ситуацијама огледа се у истоветној примени речи, фраза, стереотипних слика и извора информација приликом формулисања медијских порука о кризи, а независно од врсте кризне ситуације* и доказивана је утврђивањем различитих језичких карактеристика стратешких оквира који су коришћени у извештавању у све три студије случаја. Кандидаткиња је посебну пажњу скренула на употребу стратешки обојених метафора, тзв. језика такмичења и игре и језика рата, а што јој је помогло у провери пете помоћне хипотезе: *Стратешки оквири у медијском извештавању у кризи фокусирају се на победу или губитак и користе језик рата, игара и конкуренције.*

Шесту помоћну хипотезу - *Стратешким оквирима врши се атрибуција кривице и расподела одговорности у домаћој медијској пракси у извештавању о кризним ситуацијама* кандидаткиња је испитивала утврђујући степен медијске атрибуције кривице и одговорности међу учесницима кризе као одлика стратешких оквира у кризи.

4. Кратак опис садржаја дисертације

У уводном поглављу, кандидаткиња Ива Бубања, полазећи од најзначајнијих теоријских поставки и резултата досадашњих истраживања у овој области (Малинова, 2013; Фоа, 2017; Kunczik & Zipfel, 2006; Lou, 2013; Thompson, 1984 итд.), износи тумачења у вези са односом политичке и медијске сфере, као и основним поставкама у вези са реализацијом симболичке политике. Кандидаткиња у уводним разматрањима указује на глобалне трендове који се односе на пад новинарске неутралности и таблоидизацију медија, а који у све већој мери доводе до политизације медијске сцене.

У одељку *Медији и политички процес*, ауторка полази од форме «медијализованог» политичког процеса карактеристичног за западне либералне демократије да би потом представила и различите парадигме које су формиране са циљем прецизног описа и дефинисања односа медијске и политике сфере. Кандидаткиња се бави медијима у служби политике у савременом друштву, што имплицира виши степен међузависности две сфере

као и привилегован приступ медијима од стране политичких субјеката на власти и институција власти. У овом поглављу скреће се пажња на специфичности телевизије као медија који погодује изградњи тзв. удвојене стварности. У његовом наставку, кандидаткиња дефинише предмет и проблем истраживања о којима је претходно било речи у овом Извештају.

У наредном поглављу, кандидаткиња представља теоријски оквир истраживања базиран на теорији социјалног конструкционизма чији је акценат на питањима креирања друштвене реалности у процесу комуницирања у коме медији промовишу постојећи друштвени поредак као природан, неутралан и универзалан и рефлектују друштвене односе доминације. Реалност се «конструира» у процесу репрезентовања који обухвата селекцију догађаја, њихово структурирање у приче и обликовање у поруке које имају смисла, а новинарска селекција друштвених појава, њихово проглашавање за релевантне догађаје и одређивање главних актера, презентација, носе укудирана пожељна читања друштвене збиље, афирмацију одређених друштвених вредности у односу на друге и одређени начин интерпретације реалности.

У трећем поглављу, *Симболичка политика*, кандидаткиња дефинише симболичку политику као свесно и намерно коришћење симболичких ресурса како би се добила подршка и легитимитет од стране публике и конструисао концептуални оквир кроз који људи примају информације, а потом их уводе у постојећи «поглед на свет». У том смислу ауторка представља симболичку политику као сурогат „праве” политике и специфичан вид политичке комуникације која није усмерена на рационално разумевање, већ на уношење стабилних значења кроз инсценирање визуелних ефеката. Посебан нагласак кандидаткиња ставља на државу због њене могућности да говори у име макро-политичке заједнице на међународној сцени. Разматрајући појам симболичке политике, кандидаткиња прави дистинкцију између улоге идеја и идеологија у реализацији симболичке политике. Кандидаткиња у овом поглављу анализира и однос симболичке политике и идентитета а полазећи од тога да се помоћу ове релације врши потврда демократске моћи у друштву. У овом поглављу кандидаткиња даје и кратак преглед симболичке политике у савременој Србији.

У четвртном поглављу, насловљеном *Уоквиривање*, прво се разматра уоквиравање као новија теорија медијских ефеката заснована на концепцији конструкционизма. Прави се

дистинкција у односу на теорије «прајминга» и теорије «постављања агенде» и утврђују сличности и разлике. У овом поглављу кандидаткиња даје одређење појма *оквира* позивајући се на бројне ауторе који су се њиме раније бавили (Гитлина (Gitlin, 1980: 7), Гамсона (Gamson, 1992), Ентмана (Entman, 1993: 52). Фоа (2017), Нориса (Norris, 1995: 35), Канемана и Тверског (Kahneman & Twerski, 1984: 345) и др). Она преузима Гофманово разумевање оквира као принципа организације који управља догађајима и који помаже људима да лоцирају, опажају, идентификују и означавају свакодневне догађаје и који је као макро-конструкт неопходан за смањење сложености питања и прилагођавање потребама и ограничењима медија и публике (Goffman, 1974: 21). У другом делу овог поглавља кандидаткиња презентује бројне поделе медијских оквира које ће бити од значаја за одређење и идентификацију тзв. стратешких оквира у истраживању.

У поглављу *Стратешко уоквиравање* кандидаткиња дефинише стратешки оквир као оквир у коме постоји јасна назнака интенције политичких или других актера да се делује на ставове, веровања, мишљење публике и који преноси одговарајући, позитиван или негативан, наратив. Реч је о интенцији да се публика подстакне да размишља на специфичан, пожељан начин о одређеној теми, док у њеном тумачењу користи само један део свог знања о њој. Реч је о виду новинарског оквира који је формулисан у складу са очекивањима доминантних друштвених и/или политичких актера а који је био предмет ранијих истраживања на које се кандидаткиња у дисертацији позива - (Капела и Џејмисон (Cappella & Jamieson, 1997), Танкард (Tankard, 2001:101), Бенет (Bennett, 2004), Патерсон (Patterson, 1993: 57–58) итд. Посебну пажњу кандидаткиња скреће на: 1) *стратешке оквире игре* који почивају на тзв. шеми игре према којој се медијско извештавање не бави суштинским питањима, већ се новинари фокусирају на личности и на победу и 2) тзв. *оквире сукоба* који подразумевају активну новинарску интервенцију и прераду оквира које су предложили политички или друштвени актери. У овом поглављу кандидаткиња јасно назначавала разлику између медијских и стратешких оквира на основу различитих критеријума (контекст, ланац објашњења, примери објашњења, метафоре, садржај поруке, наратив, бројеви, ред и распоред, решења, вредности, визуали и др.) и деатљно описује процедуре конструкције стратешких оквира које користе медијски радници, (употреба емоцијама набијеног језика, преувеличавање, виктимизација, трансформација, персонализација, драматизација, селекција и фрагментација). Закључни

део овог поглавља обухвата презентацију односа симболичке политике и стратешких оквира. Кандидаткиња истиче да масовни медији обезбеђују формулисање различитих говора о стварности кроз које се реализује симболичка политика, а који се сукобљавају у циљу постизања доминације и опште прихваћености. То се обезбеђује њиховим формулисањем у дискурсе и потом у стратешке наративе које новинари преузимају и прилагођавају техничким, рутинским, организационим и тржишним захтевима и потом пласирају кроз стратешки обојени оквир.

У шестом поглављу фокус је на извештавању медија у време кризних ситуација када они заузимају мање критички став и ретко оспоравају политичке акције и теже изградњи друштвене солидарности. Кандидаткиња истиче да се у кризним периодима уочавају интерпретативни новинарски стил и уједначени и универзални медијски ефекти. Полазећи од налаза ранијих истраживања - Петроганиса и Фриндевала (Petrogiannis & Freidenvall, 2022: 9) Лангхамера (Langhamer, 2018: 179-183), Алдеринга и Влигенхарта (Aaldering & Vliegthart, 2016: 1873/1874), Анкера (Anker, 2005: 24-26) и др., кандидаткиња указује на специфичне улоге које се политичким субјектима као значајним учесницима кризе додељују стратешким уоквиравањем - хероји, очеви нације, жртве, лидери, добри или обични људи и зликовци или негативци. У закључном делу овог поглавља кандидаткиња разматра однос симболичке политике и кризних ситуација када симболичка презентација политике постаје део стратегија за решавање кризе.

Поглаваља седам и осам чине *хипотетички и методолошки оквир* о којима је претходно било речи у овом Извештају. Реч је, дакле, о мултидисциплинарном истраживању спроведеном кроз три фазе. Прва фаза је обухватила анализу телевизијских прилога и идентификацију стратешких оквира и њихових карактеристика. У другој фази идентификовани су елементи стратешких оквира у извештавању о кризним ситуацијама, њихова учесталост и специфичности, али и начин њиховог коришћења у обликовању кризног наратива. Трећа фаза обухватила је анализу јавног дискурса и одређивање аспеката симболичке политике која је реализована кроз претходно утврђене стратешке оквире.

У поглављима девет, десет и једанаест извршена је презентација резултата истраживања у оквиру сваке појединачне студије случаја. Свако од наведених поглавља носи назив по наведеној студији и састоји се од презентације друштвеног, политичког и

медијског контекста у коме се развила кризна ситуација. Кандидаткиња је, у вези са сваком од студија случаја, описала преткризни, кризни и посткризни период и извршила анализу дискурса. Кандидаткиња у оквиру сваке појединачне студије разматра узорак и основне податке о анализираним медијским прилозима (типови оквира који су коришћени, жанрови прилога у којима се појављују стратешки оквири, визуелна презентација у оквиру стратешки уоквирених прилога, вредносни контекст прилога, тематске целине у које су прилози сврставани итд).

У наставку сваког од наведених поглавља кандидаткиња утврђује карактер стратешких оквира, поступке који су коришћени за њихово формулисање и врши њихову класификацију. Она врши квантитативну анализу садржаја и пише о заступљености субјеката/актера у стратешки уоквиреним прилозима, указује на механизме портретисања субјеката и актера прилога итд. Значајан део анализе, а у вези са сваком појединачном студијом случаја, чини дескрипција језичких карактеристика стратешки уоквирених прилога. Даље, у по једном потпоглављу сваког од три наведена поглавља кандидаткиња се бави питањем кризне одговорности. У овим деловима текста она анализира контекст кризе и медијску презентацију кризне ситуације (публиковање узрока, последица и решења кризне ситуације, као и расподелу кризне одговорности).

У анализи све три студије случаја кандидаткиња се бави и елементима симболичке политике идентификованим у анализираном садржају. Она подвлачи идентитетске категорије кључне за одређење савременог српског друштва. Тако је у све три студије случаја у фокусу однос Србије и ЕУ и промена који процес придруживања са собом носи, однос према наслеђу деведесетих година двадесетог века и однос према људским правима и маргинализованим групама.

У Дискусији кандидаткиња врши компарацију резултата анализе у трима поменутиим студијама случаја и доводи их у везу са поставкама које се односе на карактеристике медија и политичког процеса у савременим либералним демократијама истакнутим у делу рада рада посвећеном теоријском оквиру истраживања и износи закључке у вези са хипотезама постављеним на почетку текста дисертације.

У одељку Закључак кандидаткиња подвлачи општи налаз о политизацији медија и њихову све већу зависност од политичке сфере у Републици Србији и отвара питање

активности медијских радника на плану задовољавања захтева публике за квалитетнијим информативним садржајима.

У поглављу Литература дат је списак извора коришћених у изради докторске дисертације.

5. Остварени резултати и научни допринос дисертације

Докторском дисертацијом *Стратешко уоквиравање у извештавању о кризним ситуацијама у програмима телевизија са националном фреквенцијом* Ива Бубања се придружује истраживачима који се, на ширем плану, баве питањем утицаја медијске комуникације на примаоце порука, односно који настоје да идентификују и измере ефекте медија на ставове и понашање људи. Трагајући за истраживачким питањем *са којим циљем и на који начин новинари приликом извештавања о кризним ситуацијама користе стратешке оквире као вид производње симболичких форми у медијској пракси у Републици Србији* Ива Бубања испитује улогу медија у производњи форми тзв. симболичке политике схваћене као специфичан вид политичке комуникације – употребе симболичких ресурса политичких елита у циљу сопствене легитимације и консолидације. Другим речима, она даје одговор у вези са механизмима помоћу којих политичке елите креирају садржаје рачунајући да се њима може утицати на свест људи.

Истраживањем чији су резултати презентовани у тексту дисертације дат је допринос у пољу комуниколошке науке не само разјашњавањем односа појмова медијског уоквиравања и стратешког уоквиравања и описом карактеристика стратешких оквира у домаћој медијској пракси, него представља и свеобухватан приказ теоријских проблема у вези са разумевањем појмова «политичко комуницирање» и «симболичка политика». Резултати истраживања презентовани у тексту дисертације дају нови импулс за покретање научне дискусије у вези са питањима јавне сфере као простора у коме се разматрају значајни друштвени проблеми, формира јавно мњење и дефинише колективни идентитет. Ова дисертација отвара питања тенденција еволуције политичког поретка у

Србији и вредносне консолидације друштва. Реч је о конкретним питањима - какав је квалитет актуелног плурализма идеја и дискурса у савременом српском друштву; шта се заговара актуелним дискурсом о колективном идентитету; око којих се концепата гради дискурс савремене владајуће елите? – којима даје одговор на питање друштвене оправданости истраживања о теми истакнутој у наслову текста дисертације. Додатно, резултати спроведеног истраживања јасно указују на природу везе између владајућих политичких елита, медија и публике. Кандидаткиња даје одговоре на питање како новинари обликују („фрејмују“) теме и догађаје у кризним ситуацијама. Таква врста сазнања доприноси бољем разумевању медијских садржаја, али је и полазиште за покушај промене устаљених интерпретативних оквира и новинарских рутина доминантних у домаћој медијској пракси.

Закључак

Докторска дисертација *Стратешко уоквиравање у извештавању о кризним ситуацијама у програмима телевизија са националном фреквенцијом* Иве Бубања представља оригинално научно дело написано у складу са њеном претходно одобреном пријавом. Полазећи од горенаведеног, а нарочито од оцене остварених резултата и научног доприноса истраживања, налазимо да ова докторска дисертација има карактеристике вредног научноистраживачког подухвата у процесу чије израде се кандидаткиња у потпуности руководила правилима научног истраживања. На основу прегледа докторске дисертације чланови Комисије изводе закључак да је МА Ива Бубања **испунила све формалне, као и научне и стручне захтеве за њену одбрану** и предлажу Научно-наставном већу Факултета политичких наука да донесе одлуку у складу са овим закључком.

У Београду,
4. јула 2022.

Комисија:

доц. др Данка Нинковић-Славнић

др Александар Митић

проф. др Сениша Атлагић
(ментор)
